περιφερειακό παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης περιφέρειας κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

ΕΚΑΕΚΕ Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης & Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΦΑΙΣΤΟΥ

1ο ΤΟΠΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ

Κοινωνική ένταξη: ***Τοπικά δίκτυα, συμμετοχική διαβούλευση και κοινός σχεδιασμός***

Τοπική Ανάπτυξη και Κοινωνία Πολιτών: Η συμβολή των τοπικών οργανώσεων στην κάλυψη κοινωνικών αναγκών στους Δήμους Φαιστού και Γόρτυνας

Ζαϊμάκης Γιάννης

Καθηγητής Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Διευθυντής του Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας. Επιστημονικός Υπεύθυνος της Ομάδας Επιστημονικής Υποστήριξης του Παρατηρητηρίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2026 | Πολύκεντρο Μοιρών Δήμου Φαιστού

socialobservatory@crete.gov.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ 2021-2027

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗ 2021-2027

Χωρική δικαιοσύνη, χωρικό μειονέκτημα και πολιτικές ολοκληρωμένων παρεμβάσεων

Χωρική Δικαιοσύνη: δίκαιη κατανομή πόρων, ευκαιριών, υπηρεσιών και υποδομών στις χωρικές ενότητες μιας κοινωνίας

Χωρικό μειονέκτημα: Ορισμένες περιοχές λόγω της γεωγραφικής θέσης έχουν περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης, υποδομών και ευημερίας και οδηγούνται σε συνθήκες αποστέρησης που αποκλίνουν από τα πρότυπα διαβίωσης που θεωρούνται αποδεκτά από μια κοινωνία

Ζητούμενο: Πολιτικές ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων και δημόσιων πολιτικών που λαμβάνουν υπόψη τις χωρικές ιδιαιτερότητες και κοινωνικές/ πολιτισμικές ταυτότητες των τοπικών κοινοτήτων

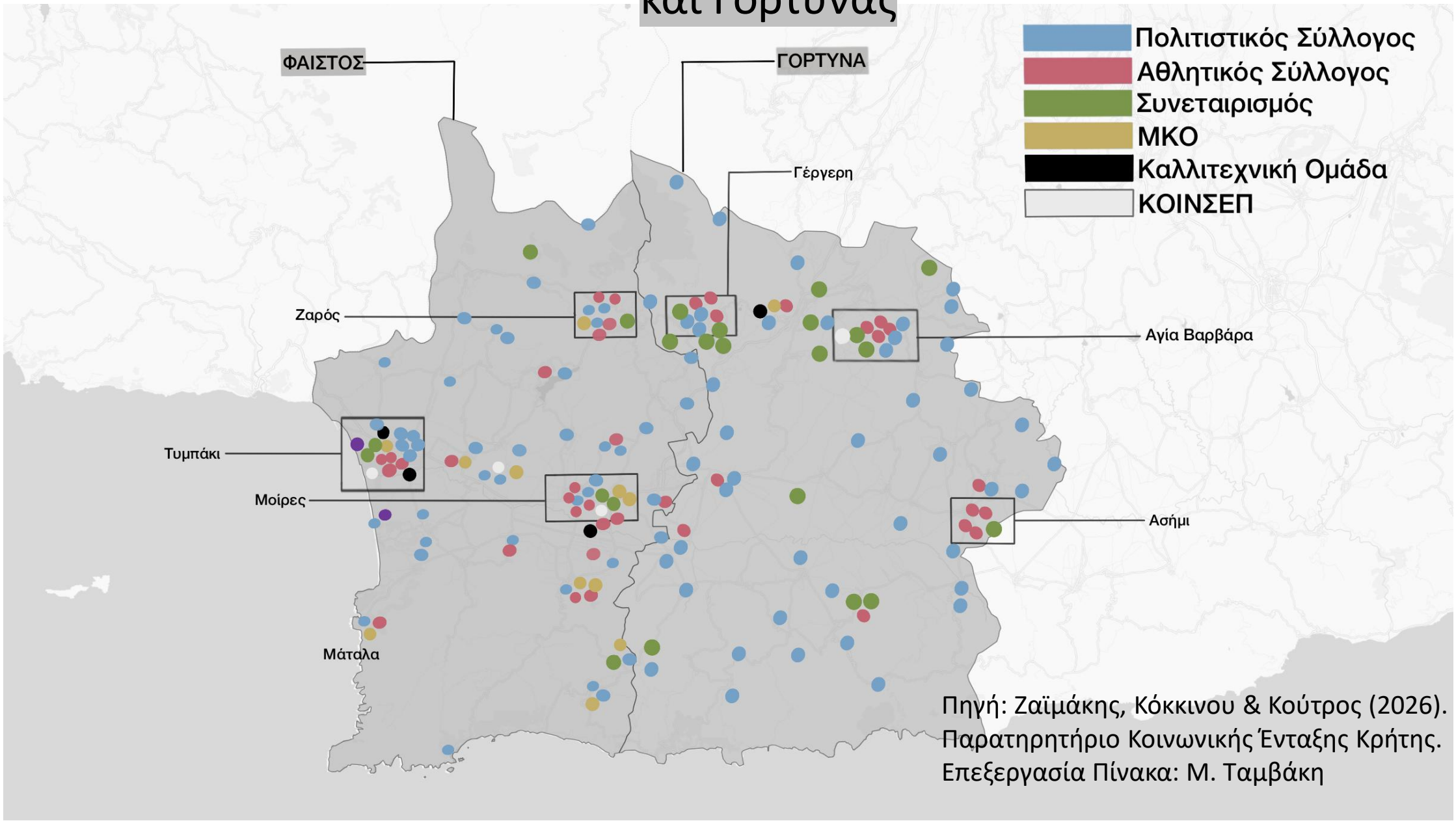
Τοπική ανάπτυξη και Κοινωνία των Πολιτών

Διαδικασία μετασχηματισμού της τοπικής κοινωνίας μέσα από πολιτικές που εμπλέκουν την κοινωνία των πολιτών στη λήψη αποφάσεων, αξιοποιούν τα ιδιαίτερα κοινωνικά, πολιτισμικά χαρακτηριστικά του τόπου και τις συλλογικές πρωτοβουλίες ως βασικές κινητήριες δυνάμεις των προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής της πορείας

Κοινωνία των Πολιτών: ΜΚΟ και συλλογικά εγχειρήματα που εκφράζουν τη συλλογική βούληση της κοινωνίας και λειτουργούν ανεξάρτητα από την αγορά και το κράτος

Η κοινωνία των πολιτών μπορεί να αποτελέσει γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στην τοπική κοινωνία, τους θεσμούς ΤΑ και Κοινωνικής Προστασίας, συμβάλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής & αλληλεγγύης, συνηγορία και άσκηση πίεσης για διεκδίκηση πόρων, προώθηση της συμμετοχικής δημοκρατίας

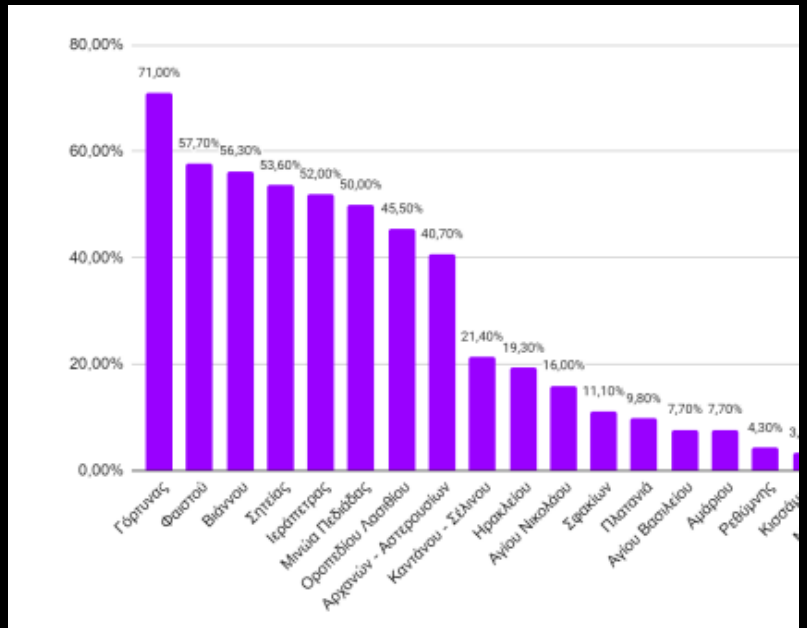
Γεωγραφική Διασπορά των τοπικών οργανώσεων στους Δήμους Φαιστού και Γόρτυνας

Πηγή: Ζαϊμάκης, Κόκκινου & Κούτρος (2026). Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης.
Επεξεργασία Πίνακα: Μ. Ταμβάκη

ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ: ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ

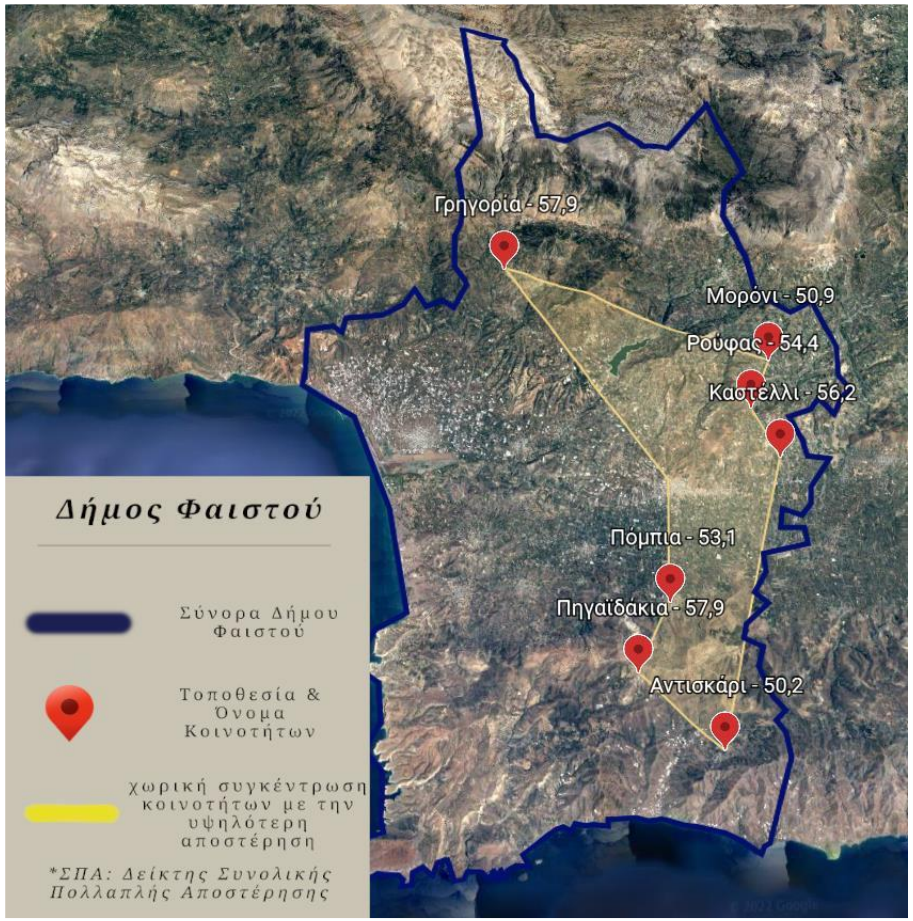

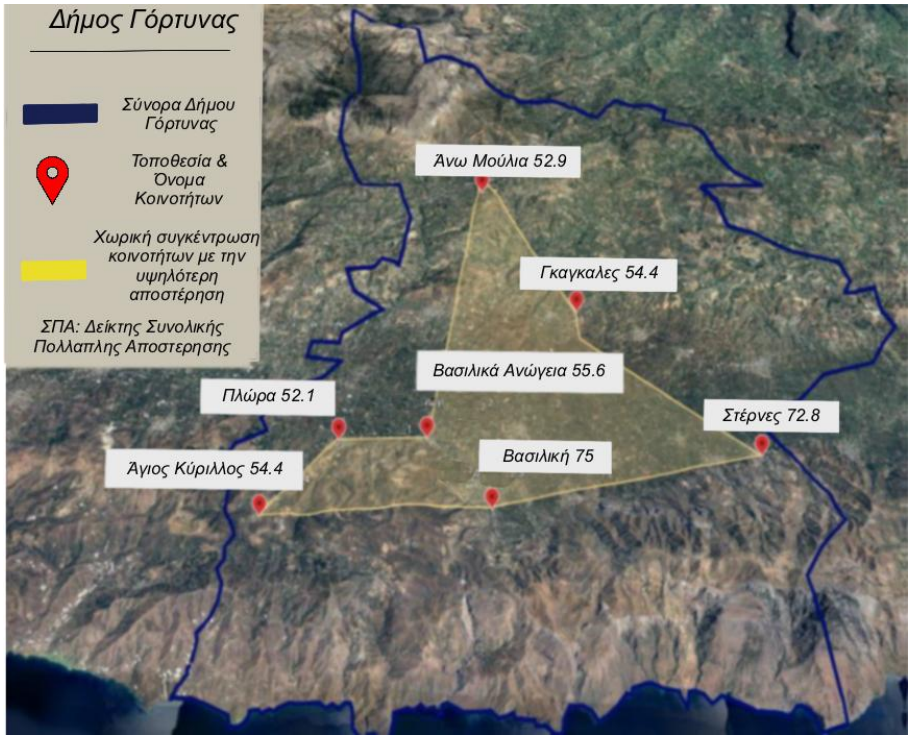

- Ορεινές και απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα κοινότητες παρουσιάζουν υψηλούς δείκτες αποστέρησης
- Με βάση το Δείκτη της Συνολικής Πολλαπλής Αποστέρησης οι Δήμοι Γόρτυνας και Φαιστού συγκεντρώνουν το πρώτο και δεύτερο υψηλότερο ποσοστό αποστερημένων κοινοτήτων (71,% και 57,%) στο σύνολο της Κρήτης

Πηγή: Αράπογλου, Μαλούτας, Σιατίτσα & Σπυρέλης (2021). Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης

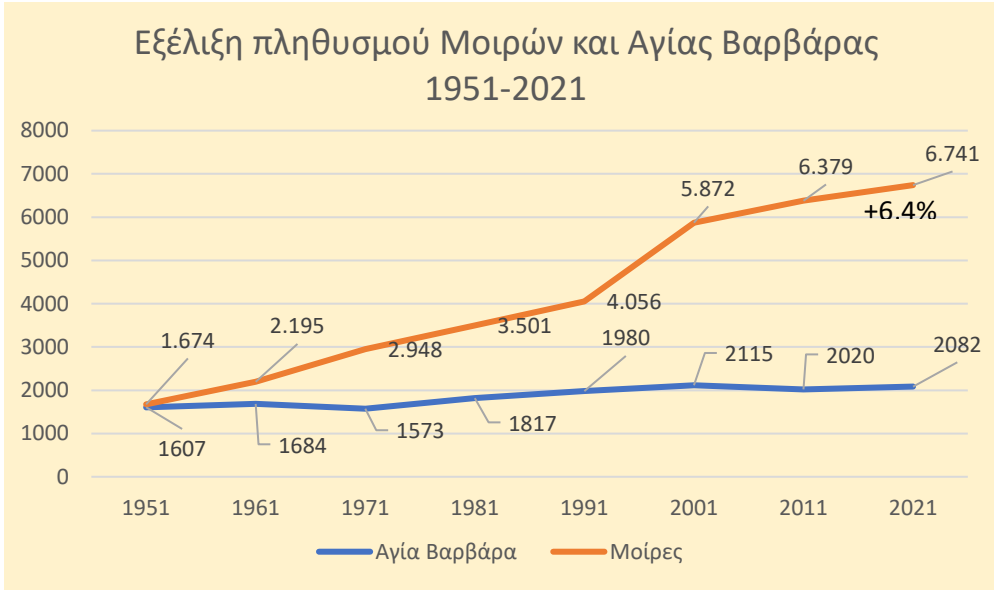
Διασπορά κοινοτήτων Δήμων Φαιστού & Γόρτυνα με υψηλό Δείκτη ΣΠΑ σε μικρές, κυρίως, ορεινές και ημιορεινές κοινότητες

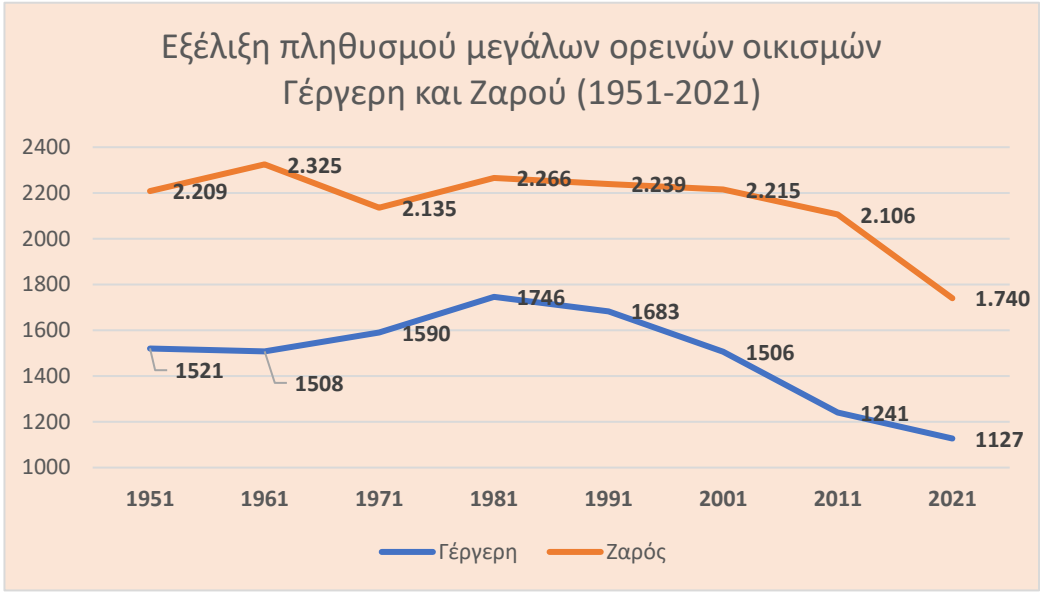

- Πηγή Δεδομένων: Αράπογλου, Μαλούτας, Σιατίτσα & Σπυρέλλης (2021), Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης
- Επεξεργασία Χάρτη: Μαρία Ταμβάκη

Μείωση πληθυσμού και τάση ερήμωσης απομακρυσμένων και ορεινών οικισμών

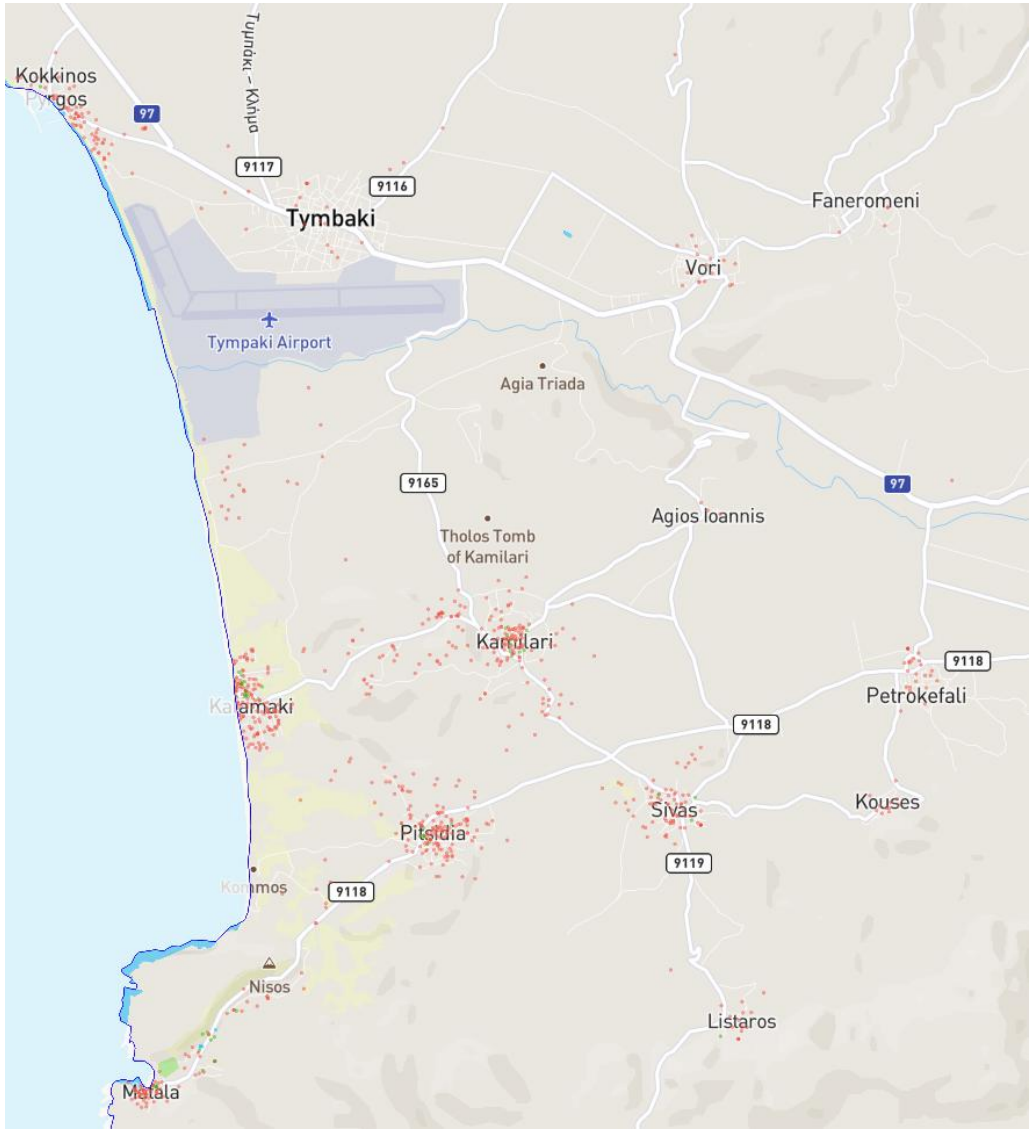

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Απογραφή Πληθυσμού 2021

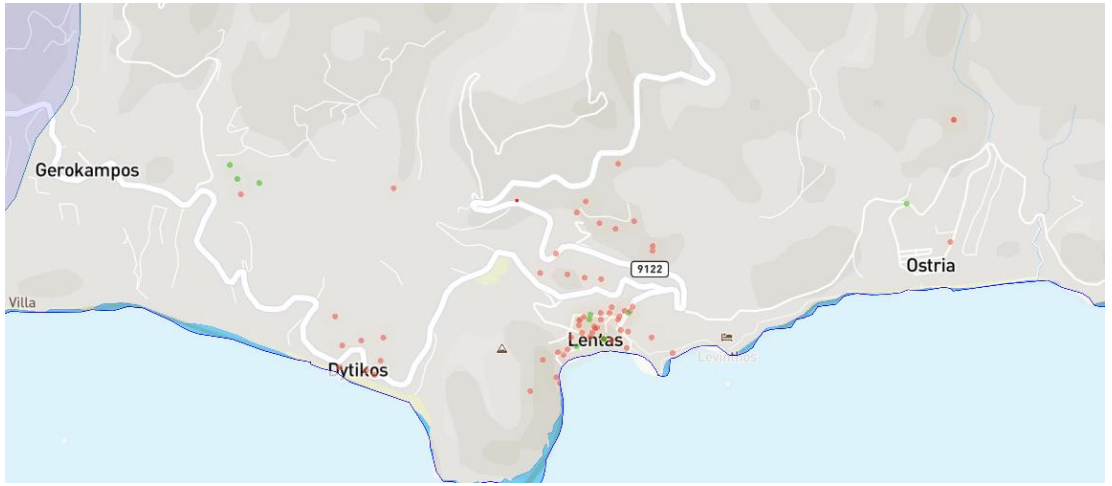

- Μείωση του πληθυσμού σε Δ. Φαιστού και Γόρτυνας (-2,2% και 9,4%, αντίστοιχα). Στο Δ. Φαιστού το 11,7% είναι αλλοδαποί (ιδίως στην Δ.Ε. Τυμπακίου) και στο Δ. Γόρτυνα (5%)
- Πληθυσμιακή αύξηση εμπορικών και διοικητικών κέντρων (Μοίρες, Αγ. Βαρβάρα & Τυμπάκι) και τουριστικών οικισμών (Κόκκινος Πύργος, Καλαμάκι, Πιτσίδια) και συρρίκνωση απομακρυσμένων αγροτικών και ορεινών οικισμών
- 36 από τους 66 οικισμούς του Δ. Ρούβα και αντίστοιχα 36 στους 73 του Δ. Γόρτυνα έχουν πληθυσμό <100. 11 Οικισμοί χωρίς πληθυσμό

Κατανομή καταλυμάτων Βραχυχρόνιας μίσθωσης στους Δήμους Φαιστού και Γόρτυνας

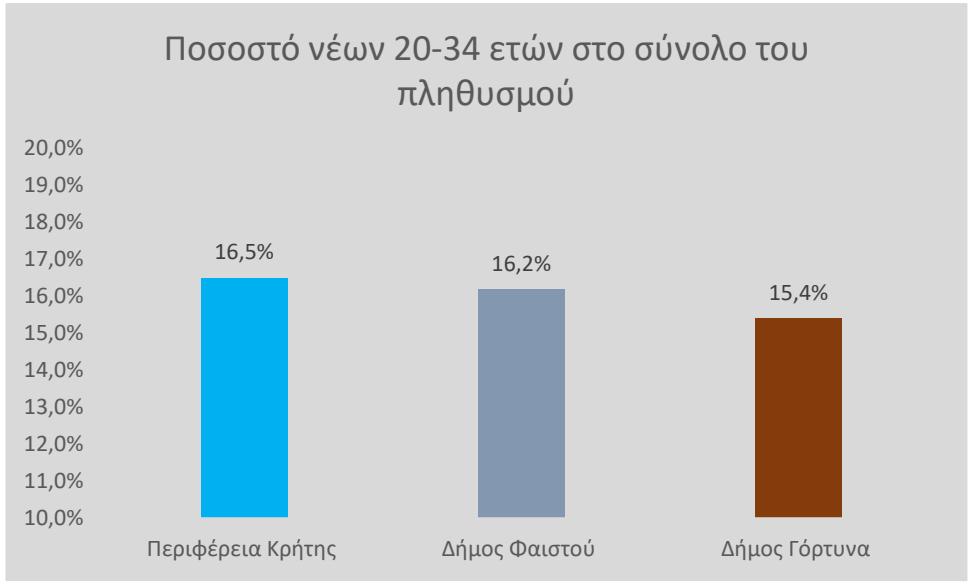

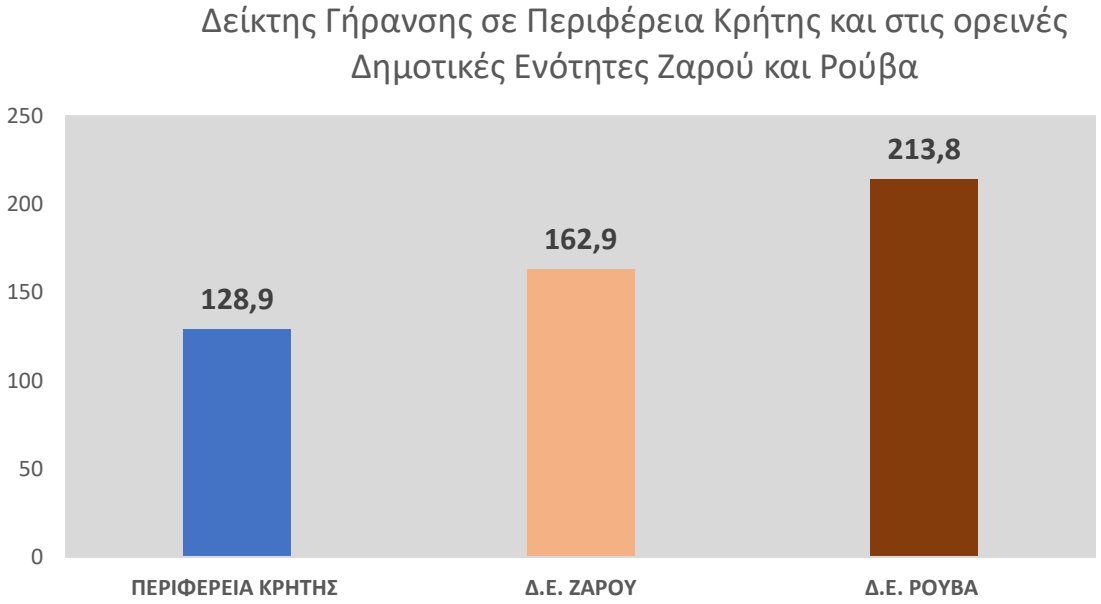
- Ήπια τουριστική ανάπτυξη και αξιοποίηση της βραχυχρόνιας μίσθωσης (1073 καταλύματα στο Δ. Φαιστού και 163 στο Δ. Γόρτυνας). Πηγή Inside Airbnb
- Περιορισμένη επενδυτική δραστηριότητα αλλοδαπών επενδυτών μέσω του Προγράμματος της Golden Visa (1 επενδυτής στο Δ. Φαιστού) Πηγή: *Golden Visa στην Περιφέρεια Κρήτης* Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης, 2025

Δείκτης γήρανσης πληθυσμού Δήμων Φαιστού και Γόρτυνας

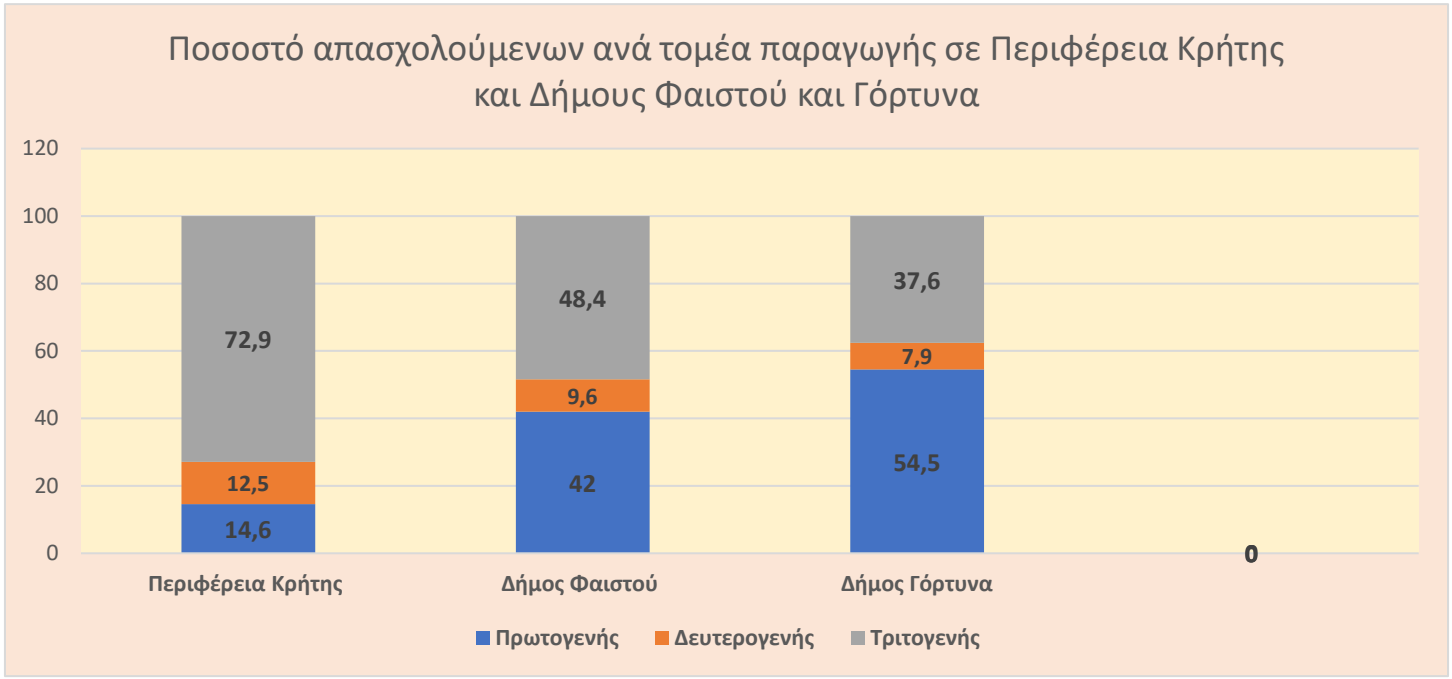

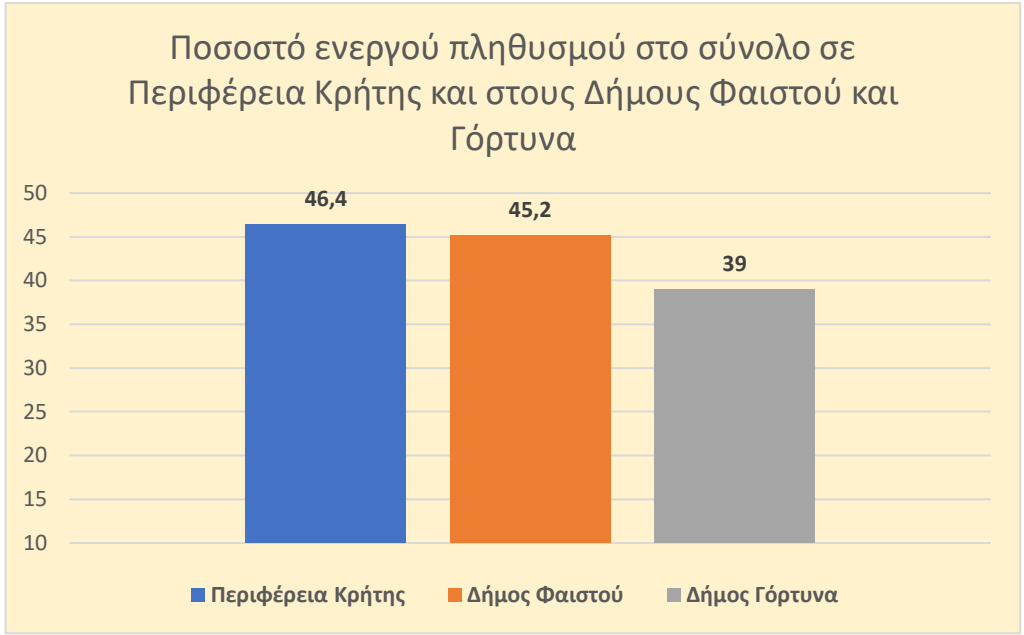

- Δείκτης Γήρανσης: Στα 100 παιδιά 0-14 ετών αντιστοιχούν 135 και 183 ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών σε Δήμους Φαιστού και Γόρτυνα αντίστοιχα
- Υψηλότερο το ποσοστό νέων στις Μοίρες (18,6%) και στα Πιτσίδια (15,9%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Απογραφή 2021

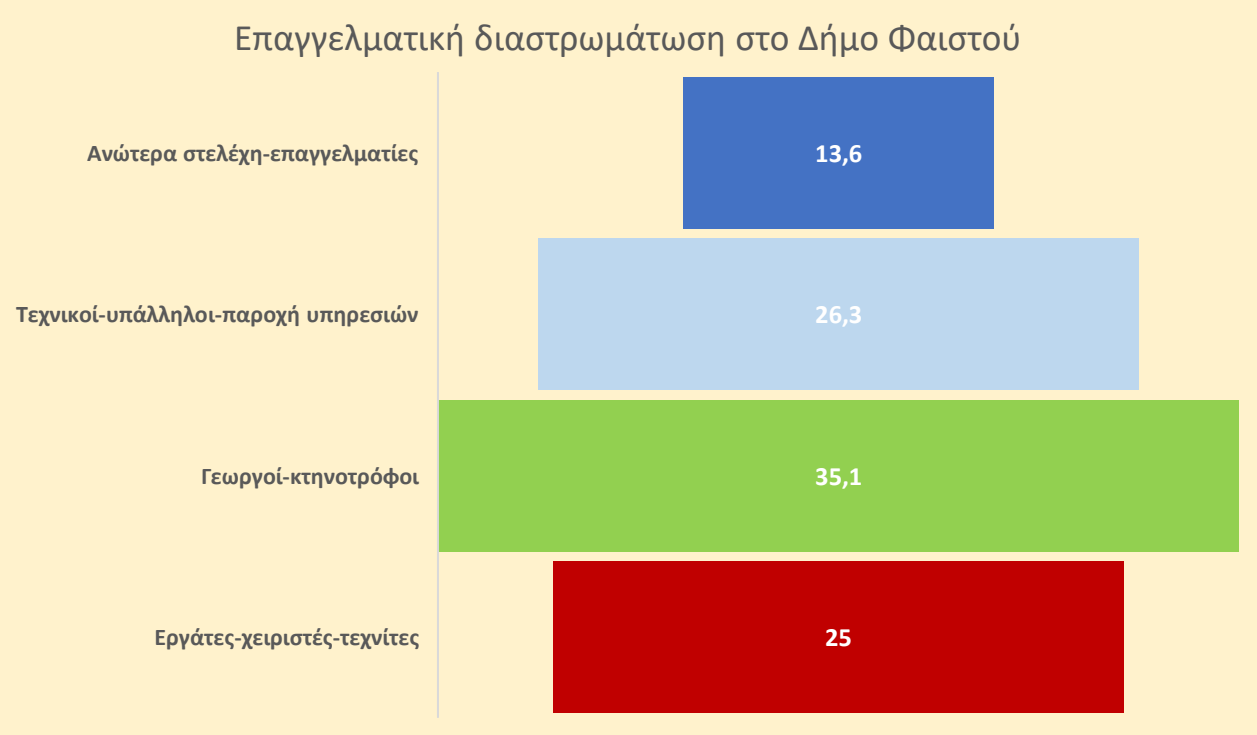
Ενεργός πληθυσμός & απασχολούμενοι ανά τομέα παραγωγής

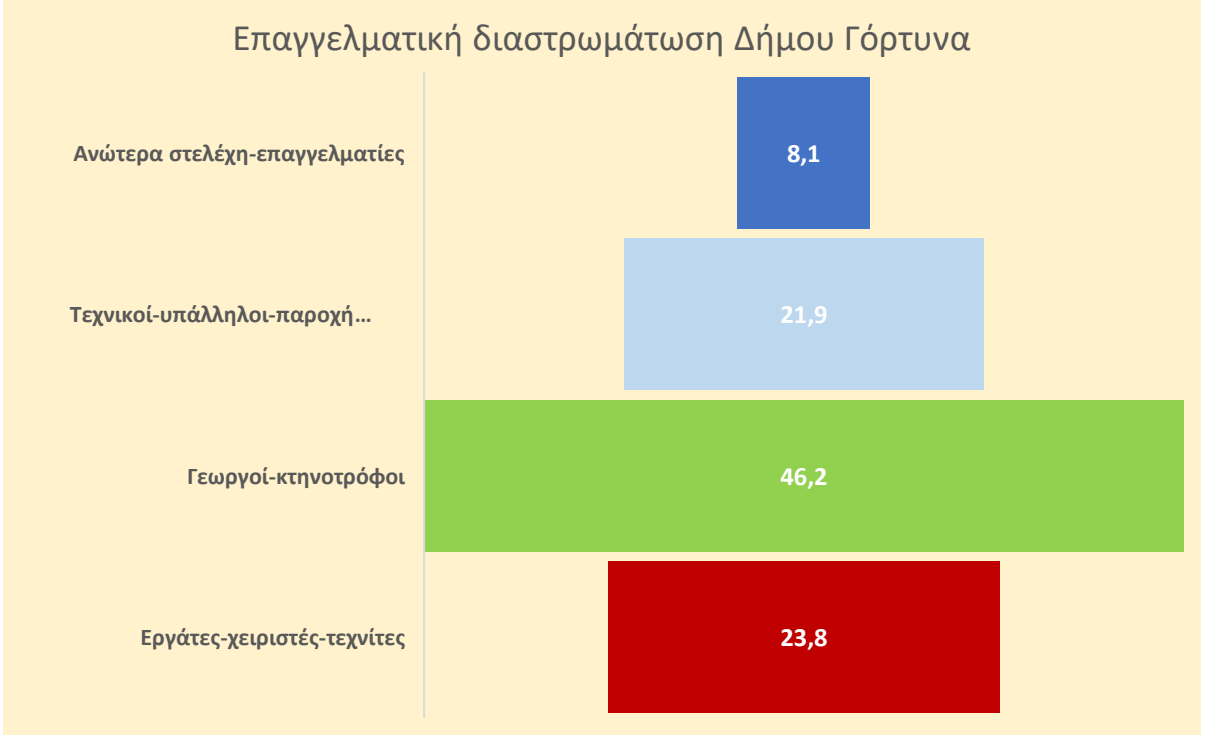

- Υψηλή αντιπροσώπευση του πρωτογενή τομέα (ιδίως στο Δ. Γόρτυνα) και χαμηλή αντιπροσώπευση του τριτογενή και του δευτερογενή
- Έντονες χωρικές διαφοροποιήσεις: Δ.Ε. Μοιρών, Τυμπακίου και Α. Βαρβάρας μεγαλύτερη παρουσία υπηρεσιών, τις ΔΕ Γόρτυνα και Ζαρού υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων σε πρωτογενή τομέα και το Δ. Ρούβα να παρουσιάζει αξιοσημείωτη συμμετοχή απασχολούμενων στη μεταποίηση (19,7%) και στον τριτογενή τομέα (38,5%)
- Χαμηλή συμμετοχή γυναικών στους απασχολούμενους (39,8% και 34% σε Δ. Φαιστού και Γόρτυνα έναντι 44,4% στην Περ. Κρήτης)
- Στο Δήμο Φαιστού το 15,6% του ενεργού πληθυσμού είναι αλλοδαποί

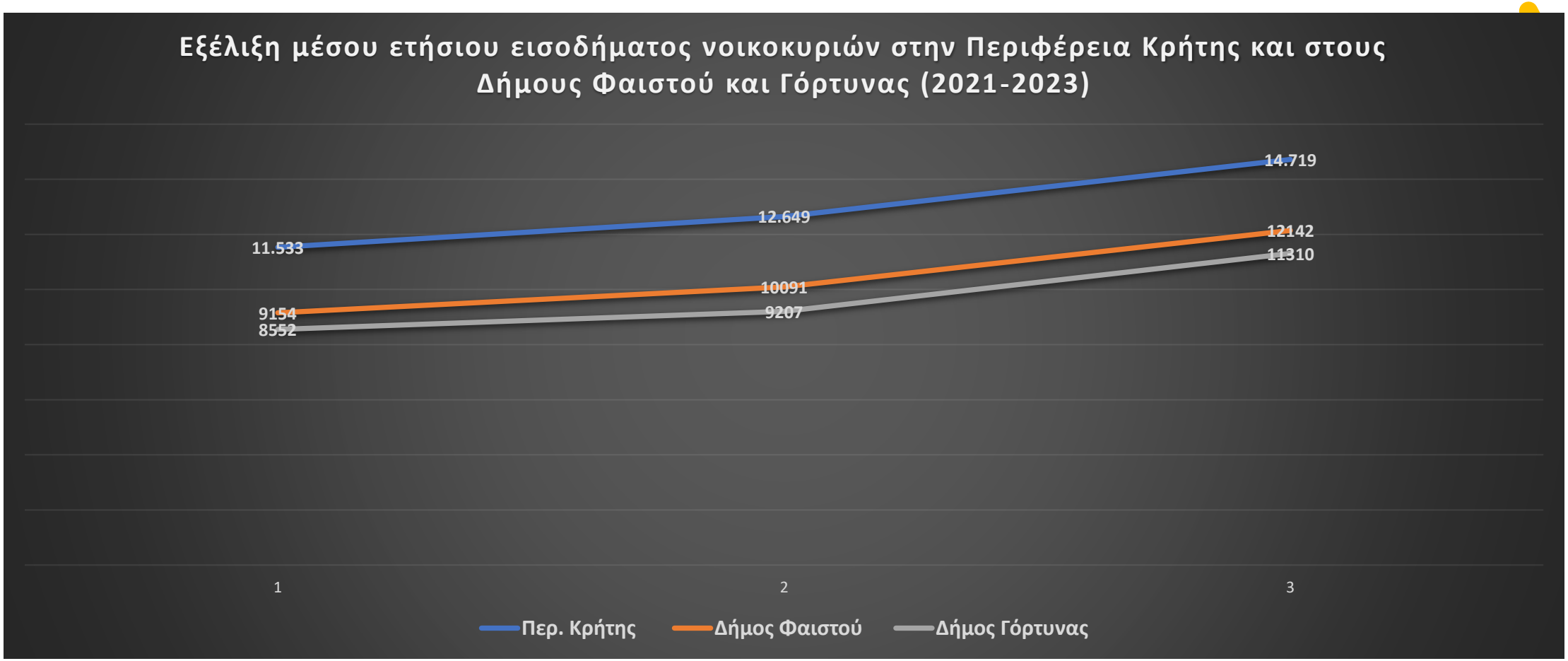
Επαγγελματική διαστρωμάτωση σε Δήμο Φαιστού και Γόρτυνας

- Μεγάλη διαφοροποίηση από την Π. Κρήτης στην οποία η αντιπροσώπευση των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων είναι πολύ υψηλότερη (Ανώτερα 20,6% και 41,5% τα μεσό-υπαλληλικά στρώματα)
- Υψηλή εκπροσώπηση γεωργών/κτηνοτρόφων (ιδιαίτερα στο Δήμο Γόρτυνας) και στους μικρούς αγροτοκτηνοτροφικούς οικισμούς
- 1 περίπου στους δύο εργάτες και το 12,2% των γεωργών στο Δήμο Φαιστού είναι αλλοδαποί

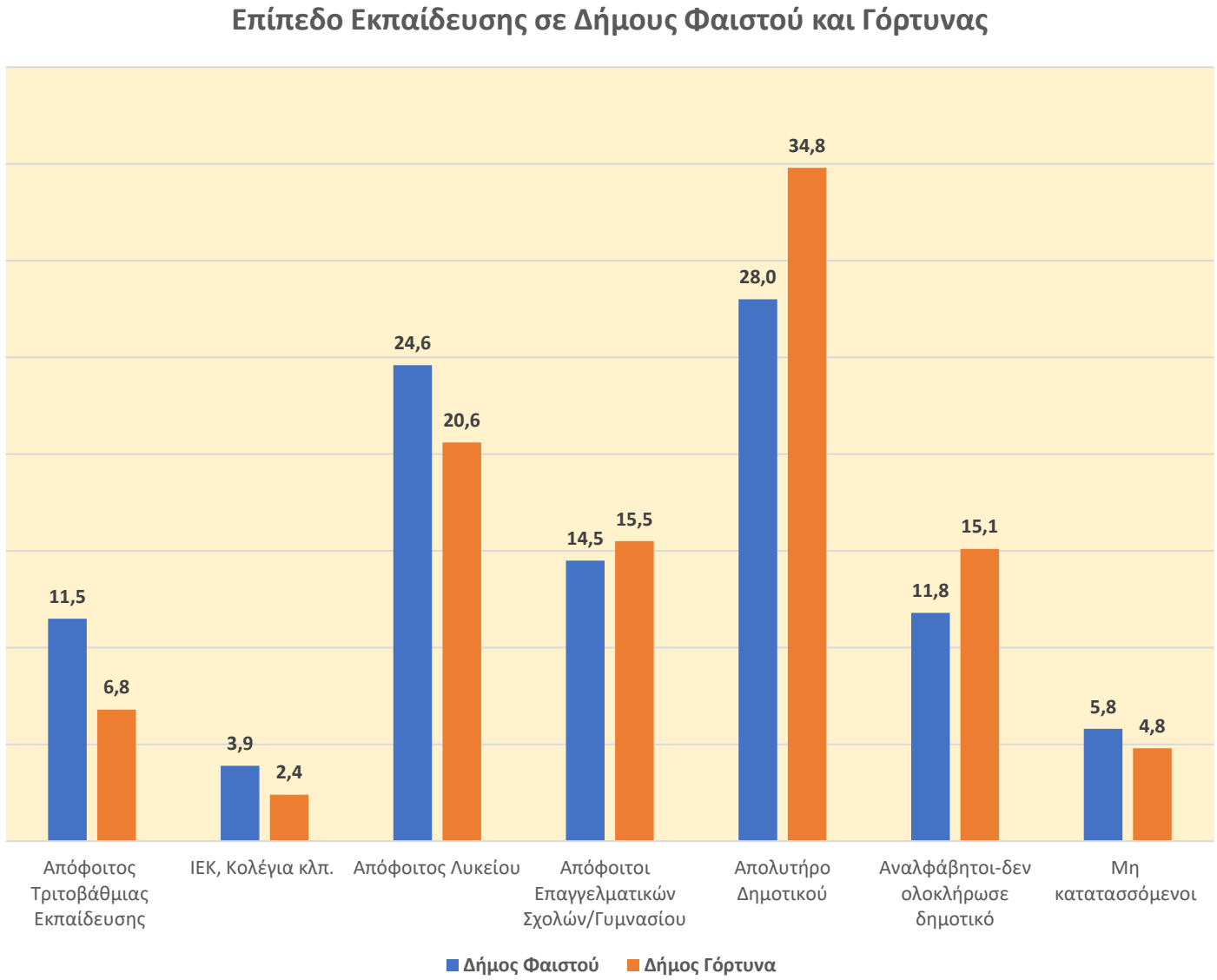
Μέσο ετήσιο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Κρήτης στους Δ. Φαιστού και Γόρτυνας (2021-2023)

- Αυξητική τάση σε Δ. Φαιστού (32,6%) και Γόρτυνας (32,3%) που υπερβαίνει την αντίστοιχη αύξηση στην Π. Κρήτης (27,6%) και στην Π.Ε. Ηρακλείου (25,4%) αλλά η εισοδηματική ανισότητα παραμένει υψηλή
- Πηγή ΑΑΔΕ. Επεξεργασία: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης

Πληθυσμός ανά επίπεδο εκπαίδευσης

- Χαμηλή εκπροσώπηση πτυχιούχων & υψηλή εκπροσώπηση αναλφάβητων σε σχέση με την Περιφέρεια Κρήτης όπου τα αντίστοιχα ποσοστά είναι (18,5 % και 9,5%)
- Το εκπαιδευτικό κεφάλαιο στο Δ. Φαιστού είναι καλύτερο σε σχέση με τη Γόρτυνα
- Οι γυναίκες πτυχιούχοι έχουν υψηλότερο ποσοστό εκπροσώπησης σε σχέση με τους άνδρες αλλά έχουν μικρότερη συμμετοχή στη τοπική απασχόληση

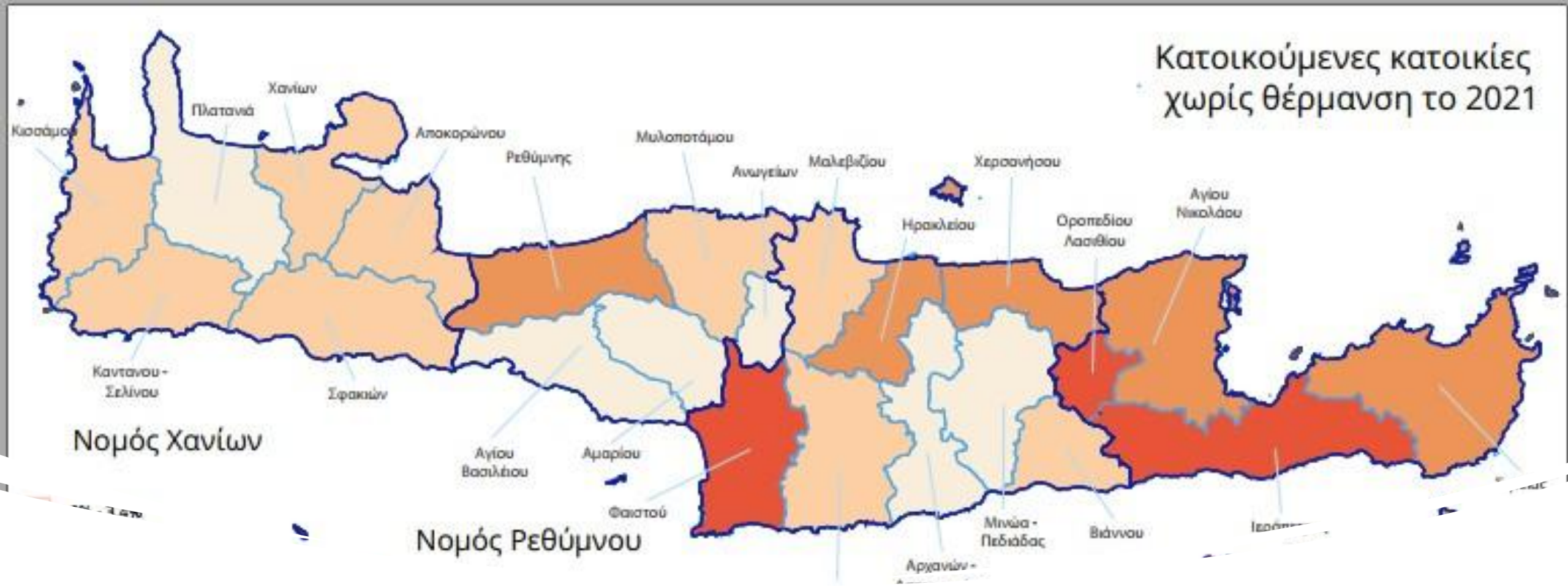
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Απογραφή Πληθυσμού 2021

Κενές & κατοικούμενες οικίες στους Δ. Φαιστού και Γόρτυνας

- Οι Δ.Ε. Μοιρών, Ζαρού, Φαιστού & Αγ. Βαρβάρας πάνω από το 60% των κατοικιών είναι κατοικούμενες και προσεγγίζει το ποσοστό αστικών κέντρων
- Στους Δ.Ε. Γόρτυνα και Ρούβα μια στις δύο κατοικίες είναι κενές
- Το 28% των νοικοκυριών του Δ. Γόρτυνας και το 26% του Δ. Φαιστού δεν έχουν αυτοκίνητο

Αυξημένος κίνδυνος ενεργειακής φτώχειας

- Δήμο Φαιστού αυξημένη παρουσία κατοικιών χωρίς κεντρική θέρμανση (στη Δ.Ε. Μοιρών περίπου το 10% δεν έχουν θέρμανση)
- Ορεινοί και αποστερημένοι αγροτικοί δήμοι έχουν υψηλότερα ποσοστά σπιτιών με περιορισμένες ανέσεις κατοικίας (δίκτυο υδροδότησης και λουτρού ή ντους)
- Γηρασμένο κτηριακό απόθεμα: Το 36% και το 26,1% των κατοικούμενων κατοικιών του Δ. Γόρτυνα και Δ. Φαιστού έχουν κτιστεί πριν το 1960 και μόλις το 9,7% και 15,1%

Πηγή: Αράπογλου, Μαλούτας, Σιατίτσα & Σπυρέλλης (2021), Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης

Πολιτικές για την τοπική ανάπτυξη και ο ρόλος της Κοινωνίας των Πολιτών

Η τοπική ανάπτυξη αφορά ένα σχεδιασμό ολοκληρωμένων παρεμβάσεων που αξιοποιεί την τοπική γνώση, φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους του τόπου και διεκδικεί εξωτερικές συνέργειες και πόρους για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών

Δομές εκπαίδευσης & κατάρτισης στον πρωτογενή τομέα για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, την ανάπτυξη της μεταποίησης. Διασύνδεση των τομέων της παραγωγής και ανάπτυξη ενός μοντέλου ήπιας τουριστικής ανάπτυξης

Ανάπτυξη πολιτικών ενίσχυσης της απασχόλησης με κίνητρα σε νέα νοικοκυριά, ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών (κοινωνική γεωργία, ενεργειακές κοινότητες, ΚΟΙΝΣΕΠ κλπ.)

Σχεδιασμός προγραμμάτων αναζωογόνησης της αγροτικής ενδοχώρας μέσα από προγράμματα δημόσιων πολιτικών και τη συμβολή συλλογικών εγχειρημάτων

Ενίσχυση υποδομών & ενός τοπικού δικτύου παροχής υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης & κοινωνικής φροντίδας: στελέχωση υπηρεσιών και ενίσχυση του δικτύου κινητών ομάδων υγείας

Ενδυνάμωση και διασύνδεση των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ενίσχυση ενός δικτύου νεανικής κοινωνικότητας και δράσεις για την πρόληψη παραβατικών συμπεριφορών και έμφυλων διακρίσεων

περιφερειακό παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης περιφέρειας κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

ΕΚΑΕΚΕ Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης & Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΦΑΙΣΤΟΥ

Σας ευχαριστώ!

Ζαϊμάκης Γιάννης | zaimakis@uoc.gr

Πανεπιστήμιο Κρήτης | Ιδιότητα: Καθηγητής, Διευθυντής Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2026 | Πολύκεντρο Μοιρών Δήμου Φαιστού

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ 2021-2027

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗ 2021-2027

+30 2813410110

socialobservatory@crete.gov.gr